

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIYHTYMÄ
VAMMAISTEN PERHEHOIDON
SÄÄNTÖKIRJA

1.1.2021

Sisällys

Johdanto.....	4
1. Perhehoidon keskeiset käsitteet.....	4
1.2 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero	5
2. Perhehoito	6
2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	6
2.2 Perhehoidon järjestäminen.....	6
2.3 Perhehoidon myöntäminen.....	6
3. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	7
3.1 Perhehoitaja	7
3.2 Perhekoti	8
3.3 Perhekodissa hoidettavien määrä	9
4. Perhehoitoon sijoittaminen.....	9
5. Toimeksiantosopimus	10
5.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus	10
5.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	11
6. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	11
6.1 Hoitopalkkio.....	11
6.2 Kulukorvaus.....	11
6.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut.....	12
6.4 Käynnistämiskorvaus.....	12
6.5. Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta	13
6.5.1 Perhehoitajan sairastuessa	13
6.5.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä.....	13
6.5.3 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä.....	13
7. Perhehoitajan asema.....	14
7.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen	14
7.2 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	15
7.3 Perhehoitajan eläketurva.....	16
7.4. Perhehoitajan, perhehoidossa olevan henkilön sekä perhekodin vakuutukset.....	16
8. Perhehoitajan tuki	16
8.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus	16
8.2. Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki	17
8.3. Perhehoitajan hyvinvointi – ja terveystarkastukset	17
9. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat	17
9.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma	17

9.2 Lääkehoito perhekodissa.....	17
9.3. Perhehoidon asiakasmaksut	18
9.4 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat.....	19
9.5 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	19
9.6 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa	19
10. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet.....	19
10.1 Tietojensaanti oikeus ja tietojen säilytys.....	20
10.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus.....	20
10.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus	20
11. Kuntayhtymän oikeudet ja velvollisuudet	20
12. Perhehoidon valvonta	21

Johdanto

Tässä sääntökirjassa kuvataan, kuinka Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän alueella toteutetaan vammaisten henkilöiden toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Sääntökirjan tavoitteena on yhtenäistää perhehoidon toteuttamistapa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän alueella. Perhehoidon sääntökirja ohjaa perhehoitoa järjestävää kuntaa/ kuntayhtymää, perhehoidossa olevaa henkilöä ja perhehoitajaa. Sääntökirja turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet.

Sääntökirjassa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteuttaminen, korvausperiaatteet, perhehoitajan asema, tuen muodot sekä niiden toteuttaminen. Perhehoitoon liittyvä lainsäädäntö on koottu liitteeseen 1.

Kunta/ kuntayhtymä hyväksyy sääntökirjan kunnan hallintosäännön mukaisessa toimielimessä. Sääntökirjaa päivitetään perhehoidon vastaavien toimesta vuosittain huomioiden muun muassa indeksikorotukset perhehoidon palkkioihin, kulukorvauksiin ja asiakasmaksuihin.

1. Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoito on inhimillinen tapa järjestää henkilön asuminen, kun hoidettavan kodissa asuminen ei ole mahdollista tai hänen kannaltaan tarkoituksenmukaista. Perhekodissa asuva henkilö tilastoidaan kotona asuvaksi ja hän on oikeutettu samoihin avohuollon palveluihin, kuin omassa kodissaan asuva henkilö.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen.

Perhekoti on yksityiskoti, joka on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata henkilön tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voidaan järjestää muun muassa omaishoitajan vapaan järjestämiseksi, vanhempien jaksamisen tueksi. Lyhytaikaisen perhehoidon tavoitteena on tukea vammaisen kotona asumista. Säännöllinen lyhytaikainen perhehoito on kestoaltaan enintään 14 vuorokautta kuukaudessa.

Osavuorokautinen perhehoito on joko päivä- tai yöhoitoa. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös sen avulla voidaan mahdollistaa omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestopa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. omaishoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan.

Perhehoidon asiakasmaksu on kunnan/ kuntayhtymän muihin palveluihin verrattavissa oleva lyhytaikaisen tai pitkäaikaishoidon maksu. Pitkäaikaisesta perhehoidosta asiakasmaksu peritään laitoshoidon maksun mukaisesti 85 % nettotulosta.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan kunnan/ kuntayhtymän välinen sopimus, jossa tulee sopia perhehoidon palkkiosta, kulukorvauksesta, käynnistämiskorvauksesta, asiakkaan käyttövaroista, hoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, irtisanomisesta sekä kunnan ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä

Sijoittavan kunnan/ kuntayhtymän tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Perhekodin tulee olla sijoitettavan henkilön edun mukainen ja sopiva asumisyhteisö hänelle sekä perhekodin muille asukkaille. Perhehoitajan tukeminen on myös kunnan/ kuntayhtymän velvollisuus.

Perhekodin sijaintikunnan/ kuntayhtymän tehtävänä on järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee. Sijoittavan kunnan/ kuntayhtymän ja sijaintikunnan on tehtävä valvonnallista yhteistyötä.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa **kiertävä perhehoitaja**, joka on suorittanut perhehoidon valmennuksen menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa hoidettavien hoivasta ja huolenpidosta.

1.2 Omaishoidon ja perhehoidon välinen ero

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että **omaishoidolla** tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa **omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla**. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. **Mikäli henkilön hoitajina toimii oma lapsi, vanhempi, isovanhemmat, sisarukset tai avio- tai avopuoliso, hoito on omaishoitoa**. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään asiakasmaksu.

---

2. Perhehoito

2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoito on yksi vaihtoehto palvelutarjonnassa. Perhehoito on inhimillisen, kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto. Sen perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen perhehoidossa olevan henkilön tarpeet huomioiden.

Perhehoidossa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä turvallisuus. Perhehoidon vahvuuksia ovat jatkuvuus, koti asumisen ja hoivan ympäristönä sekä pysyvät ihmissuhteet. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat henkilön kasvua ja kehitystä, toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua.

Perhehoito on sopiva hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto esimerkiksi silloin, kun toimintakykyyn vaikuttaa (vammainen/kehitysvammainen) tai iän tuoma toimintakyvyn aleneminen, sairaus tai turvattomuuden tunne. Perhehoidon myöntämisessä lähtökohtina ovat henkilön ja hänen perheensä elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon henkilön toiveet, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa henkilön tarpeisiin.

2.2 Perhehoidon järjestäminen

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä vastaa perhehoidon järjestämisestä.

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa kuntayhtymä hyväksyy perhehoitajan ja perhekodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään ja valvoo perhehoitoa. Kuntayhtymä tekee hallinnollisen päätöksen perhehoidosta. Perhehoitaja ja kuntayhtymä solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista sekä perhehoitajan muusta tuesta. Perhehoidon vastaavien ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan (hoito- ja palvelusuunnitelmaan).

Kuntayhtymässä on nimettynä perhehoidosta vastaava päällikkö ja palveluesimies sekä perhehoidon palveluvastaava, jotka tekevät yhteistyötä asiakasohjaajien/sosiaalihoitajien sekä laskutuksesta ja perhehoidon palkkioiden maksuista vastaavien henkilöiden kanssa. Perhehoidon vastaava koordinoi perhehoitajien rekrytointia, ennakkovalmennusta, tukea sekä perhehoidon ohjausta ja valvontaa. Kunta/ kuntayhtymä ylläpitää perhehoitajia ja perhekoteja koskevia tietoja rekisteriselosteen mukaisesti. Perhehoitoa koskevat asiakirjat arkistoidaan asianmukaisesti.

2.3 Perhehoidon myöntäminen

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista avohoitoa ja sen myöntäminen perustuu palvelutarpeen arviointiin. Palveluohjauksessa huomioidaan asiakkaan osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon. (STM 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole esimerkiksi tehostetun palveluasumisen tarpeessa. Yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja asiakasohjausyksikön/vammaispalvelun työntekijän kanssa arvioidaan asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon. Perhehoidosta vastaavat arvioivat asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa perhehoidon ja perhekodin soveltuvuuden asiakkaan tarpeisiin nähden. Perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoitoa suunniteltaessa selvitetään asiakkaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus. Perhehoito käynnistyy aina tutustumisjaksolla.

---

3. Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

3.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka kunnan/ kuntayhtymän kanssa tekemänsä **toimeksiantosopimuksen perusteella** antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa kuntaan/ kuntayhtymään eikä yksityinen palveluntuottaja. Perhehoitajiksi aikovien on suoritettava ennakkovalmennus ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä.

Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään. Kunta/ kuntayhtymä hyväksyy henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi. Perhehoitajien valmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton valmennusohjelmaa.

Perhehoitajan ennakkovalmennuksen tavoitteena on:

- taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin perhehoitajuuteen perehtyneeseen ja sitoutuneeseen perheeseen
- antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä
- taata perhehoidossa oleville henkilöille hyvä hoiva ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakasta koskevissa asioissa perhehoidossa olevan henkilön läheisten, kunnan/ kuntayhtymän ja muiden tahojen kanssa

Vammaisten henkilöiden perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- tukea hyvän elämän toteutumista (hoiva ja huolenpito)
- tukea kehitystä ja toimintakykyä voimavaralähtöisesti
- tukea perhesuhteita ja yhteydenpitoa muihin läheisiin
- tehdä yhteistyötä asiakkaan omaisten ja viranomaisten kanssa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään

Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle:

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- rikosrekisterimerkintä liittyen lapsiin kohdistuviin tai pahoinpitelyrikoksiin
- aktiivinen/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus perheessä
- fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- taloudelliset vaikeudet perheessä
- joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäkatsomus
- hylkäävä arvio ennakkovalmennuksesta

Perhehoitajan täytettyä 68 vuotta, perhehoidon jatkamisen edellytyksiä arvioidaan vuosittain.

3.2 Perhekoti

Perhekoti on kunnan/ kuntayhtymän hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta.

Sopivuutta arviotaessa huomioidaan myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin. Kodin hyväksymisessä perhekodiksi arvioidaan seuraavia asioita:

Perhekodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva tarkoituksenmukainen ja kodikas
- ilmapiiriltään myönteinen
- sijainniltaan perhehoidossa olevien henkilöiden tarvitsemien muiden palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta toimiva
- turvallinen:
  - o perhekodin ympäristö on perhehoidossa olevalle henkilölle sopiva, perhekotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus perhekodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviran-omaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti

Perhehoitoon tulevalla henkilöllä tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua oman huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen sekä mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa

Perhekodit kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta. Perhekodin turvallisuuden varmistamisessa tehdään yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyttäessä

perhekodiksi sekä perhekotien paloturvallisuusohjeisiin liittyvissä asioissa. Pelastuslaissa (2011) ja asetuksessa palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (2009) säädetään muun muassa palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta. Pelastusviranomaiset voivat asettaa perhekodille erityisiä turvallisuusvaatimuksia pelastuslain perusteella.

3.3 Perhekodissa hoidettavien määrä

Sijoittava kunta/ kuntayhtymä arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina.

Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhehoidossa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6§:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus. (perhehoitolaki 263/2015, 7§)

Lisäksi erityisestä syystä voidaan säädetyistä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Esimerkiksi jos perhekodissa hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Tämä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavan tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen. (Perhehoitolaki 263/2015)

---

4. Perhehoitoon sijoittaminen

Perhehoidon onnistumisen kannalta on tärkeää, että perhehoitoa tarvitseva henkilö sijoitetaan juuri hänelle sopivaan perheeseen. Kunta päättää voidaanko perheeseen sijoittaa kyseessä oleva henkilö vai ei.

Kunnan työntekijä arvioi henkilön perhehoidon tarvetta. Sijoitettavan henkilön lisäksi tiedustellaan omaisten ja läheisten mielipidettä. Asiakkaan omatyöntekijä ottaa yhteyttä yhtymän perhehoidon vastaavaan ja kertoo perhehoitoa tarvitsevan henkilön tarpeista.

Perhehoidon vastaava arvioi rekisterissä olevien perhehoitajien valmiuksia vastata kyseisen henkilön tarpeisiin ja ottaa yhteyttä sopivaksi arvioituun perheeseen. Perhehoitaja arvioi saamiensa tietojen perusteella omia valmiuksiaan pitää huolta ko. henkilöstä. Perhehoitaja pohtii valmiuksiaan ja ilmoittaa perhehoidon vastaavalle päätöksestään. Perhehoidon vastaava ilmoittaa henkilön omatyöntekijälle perhehoitajan päätöksestä ja välittää tarvittaessa perhehoitajan yhteystiedot.

Perhehoitoon tutustumisen järjestäminen ja organisoiminen tehdään yhdessä henkilön omatyöntekijän ja perhehoidon vastaavan kanssa. Mikäli paikka otetaan vastaan, perhehoidon vastaava tekee perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksen. Tutustuminen aloitetaan perhehoitajan ja perhehoitoon tulevan henkilön molemminpuolisilla vierailuilla. Perhehoitajalla

on lain mukaan oikeus saada tietää hoidon onnistumisen kannalta oleelliset tiedot hoitoon tulevan henkilön elämänhistoriasta ja terveydentilasta.

Perhehoitoon ei sovellu henkilö, joka

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa tai
- valvoo öisin ja häiritsee muita tai
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan siten että toisten turvallisuus voidaan taata tai
- karkailee ja valvonta on mahdotonta tai
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön

---

5. Toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja kunta/ kuntayhtymä sopivat perhehoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta erikseen ja aina ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen tai perhehoitajaksojen aloittamista.

Sopimuksen sisällössä tulee sopia:

- perhehoitajalle maksettavan palkkion määrä
- käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen
- hoidon arvioidusta kestosta
- perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta
- hyvinvointi- ja terveystarkastuksen järjestämisestä
- perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta
- toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta
- tarvittaessa muista perhekotia ja perhehoitoa koskevista seikoista
- yhteistyöstä Phhykyn ja perhehoitajan kesken

5.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

Perhehoitajaa sijaistavan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- sijaiselle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;
- tarvittaessa sijaiselle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
- toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;
- tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.
- tarvittaessa sijaisen vapaapäivien korvauksesta

Perhehoitajaa sijaistavat ovat käyneet kuntayhtymän järjestämän joko perhehoitajille tai kiertäville perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Kuntayhtymän perhehoidon vastaavan on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen yhteisessä tapaamisessa. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

5.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toimeksiantosopimus irtisanotaan kirjallisesti. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan. Mikäli perhehoito kuitenkin päättyy irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta hoitopalkkio kokonaisuudessaan.

Mikäli toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.

Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa voidaan tarvittaessa sopia määräaika, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät perhehoidossa olevan henkilön siirtyessä pois perhekodista. Tämän ns. tutustumisjakson tarkoitus on varmistaa perhehoidon tarkoituksenmukaisuus niin perhehoidossa olevan henkilön, hänen omaisensa kuin perhehoitajan kannalta sekä sitoutuminen perhehoitoon. Perhehoidossa olevan henkilön siirtyminen pois perhekodista sovitaan yhdessä neuvotellen osapuolten kesken.

---

6. Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksessa sovitusti jokaisesta hoidettavasta henkilöstä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon alkamisen yhteydessä käynnistämiskorvaus yhdessä sovitun tarpeen mukaan. Perhehoidon palkkiot ja kulukorvaukset tarkistetaan kalenterivuositain sosiaali- ja terveysministeriön kuntatiedotteen mukaisella indeksitarkistuksella.

6.1 Hoitopalkkio

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymässä on kaksi maksuluokkaa.

Sovitussa saattohoitotilanteessa, erityisessä kuntoutuksen tarpeessa tai muussa vastaavassa **erityistilanteessa** hoivasta ja huolenpidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa tapauskohtaisesti maksimissaan 50 %. Tällöin hoivan ja huolenpidon tarve on pysyvästi tai erityistilanteissa tilapäisesti (esim. kuntoutuminen) merkittävästi suurempi kuin normaalisti perhehoidosta vastaavan tahon harkintaan perustuen. Sijoittaja arvioi tilannetta säännöllisesti ja tapauskohtaisesti erikseen sovituin välein. Mahdollinen erityistilanne ei kuitenkaan edellytä perhehoidon päättymistä, kun asiasta on sovittu yhteisesti. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja siitä kertyy eläkettä. Hoitopalkkion maksuista keskeytysten aikana on tässä sääntökirjassa sovittu erikseen.

6.2 Kulukorvaus

Perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata
- pesuaineet ja hygienia- ja tarvikkeet

- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- omalla autolla ajettut tavanomaiset asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
- hoidettavan/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan.
- vaatemenot
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen)

Mikäli perhehoito kestää yli 14 hoitopäivää kalenterikuukaudessa, perhehoitajalle maksetaan hoitojaksosta pitkäaikaisen perhehoidon mukainen kulukorvaus

Maksuluokat ovat seuraavat:

Hoitopalkkio 1	Hoitopalkkio 2 (erittäin vaativa hoito)
<p>* Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta henkilökohtaisissa toiminnoissa</p> <p>* Hoidettavalle maksetaan pääsääntöisesti Kelan korotettua hoitotukea</p>	<p>* Hoidettava tarvitsee jatkuvasti ja runsaasti hoitoa, huolenpitoa, valvontaa ja ohjausta ympärivuorokautisesti henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissaan</p> <p>* Hoitoon sisältyy päivittäin erilaisia hoitotoimenpiteitä ja hoidettavalla on käytössään useita eri apuvälineitä ja/ tai hoidettavalla on käyttäytymisen tai psyykkisiä ongelmia</p> <p>* Hoidettavalle maksetaan pääsääntöisesti Kelan erityishoitotukea</p>

Hoidon vaativuuden ja raskauden takia voidaan yksilöllisellä harkinnalla poiketa edellisistä.

Kulukorvaus on molemmissa maksuluokissa sama.

6.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Vammaisen henkilön lyhytaikaisen perhehoidon kuljetukset perhehoitopaikan ja kodin välillä korvataan joko lyhytaikaiselle perhehoitajalle tai muulle kuljetuksesta huolehtineelle henkilölle, esim. vanhemmalle. Erikseen ei yleensä korvata matkoja, jotka on tehty hoitojakson aikana muualle, esim. kulttuuritapahtumiin, koulukuljetus tms. Tällaiset matkat ja niistä aiheutuvat kulut pitää lyhytaikaisen perhehoitajan sopia huoltajan kanssa erikseen.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta perheen tavanomaiset virkistysmatkat sisältyvät kulukorvaukseen.

6.4 Käynnistämiskorvaus

Jatkuvassa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan perhehoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta. Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa perhesijoituksen tapahduttua. Hankinnat tehdään Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän hankintojen mukaisesti ja niistä sovitaan perhehoidon vastuuhenkilön ja perhehoitajan kanssa toimeksiantosopimuksessa.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät yhteiseen talouteen liittyvät ja uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen, vuodevaatteet, harrastusvälineet.

Käynnistämiskorvauksena tehdyt hankinnat ovat Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän omaisuutta. Poistoaika on neljä vuotta, siten, että kunakin vuonna poistuu neljäsosa hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia takaisinmaksusta esim. pyytää perhehoitajalta ostotarjous tai välineiden luovuttaminen yhtymälle.

Perhekodin normaaliin varustamiseen ja irtaimiston hankintaan korvauksia ei myönnetä.

6.5. Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta

6.5.1 Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä perhehoidon vastuuhenkilölle. Mikäli poissaolo jatkuu yli kolme päivää, siitä tulee toimittaa sairauslomatoimisto. Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §). Kulukorvauksena maksetaan samalta ajalta 50 %. Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua. Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruusena (sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §).

Jos perhehoidossa oleva henkilö hoidetaan perhehoitajan sairausloman aikana perhekodissa perhehoitajan puolison tai muun oman verkoston avulla (perhehoidon vastaavan hyväksymä), hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti perhehoitajalle tai puolisolalle/muulle verkostolle. Sen lisäksi perhehoitaja voi hakea Kelan sairauspäivärahaa.

6.5.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoidossa olevan henkilön perhehoito keskeytyy vähintään kolmen vuorokauden ajaksi yhtäjaksoisesti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoidosta tai vierailusta omaisten luona, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio täysimääräisenä ja ½ kulukorvauksesta yhteensä 30 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat. Vuoden kestävän kertymisajan laskenta käynnistyy siitä päivästä, jolloin hoito ensimmäisen kerran keskeytyy yli kolmen vuorokauden ajaksi. Keskeytyksen aikana perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon vastaavan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Mikäli sovittu lyhytaikainen jakso peruuntuu, perhehoitajan toimeksianto lyhytaikaisesta perhehoidosta pyritään toteuttamaan toisella tavalla tai siirtämään toiseen ajankohtaan.

6.5.3 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Mikäli perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun (2 kuukautta) koko hoitopalkkio ja kulukorvauksesta 50 %. Mikäli tilalle sijoitetaan toinen henkilö pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päättyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta.

Mikäli perhehoito päättyy sovitusti ilman irtisanomisaikaa (ns. tutustumisaika) tai perustuu toimeksiantosopimuksen purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät perhehoidossa olevan henkilön siirtyessä pois perhekodista.

Kuolemantapauksen yhteydessä maksetaan hoitopalkkiota täysimääräisenä ilman korotuksia ja 50 % kulukorvauksesta kuukauden ajan. Jos tilalle sijoitetaan toinen henkilö, kulukorvaus maksetaan uuden perhehoitoon sijoitetun henkilön toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset keskeytysten ajalta:

Keskeytysten aikana	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Perhehoitajan sairastuessa	sairauspäivärahan omavastuuajalta eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä	50 % sairauspäivärahan omavastuuajalta eli yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	täysimääräisenä 30 vuorokautta kalenterivuoden aikana	50 % 30 vuorokautta kalenterivuoden aikana
Sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14 vuorokautta) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin 3 vuorokautta ennen jakson alkamispäivää	täysimääräisenä 3 vuorokaudelta	50 % 3 vuorokaudelta

Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä:

Päätymisaika	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Päättyy kesken irtisanomisajan (2 kk)	täysimääräisenä kaksi kuukautta	50 % kaksi kuukautta
Päättyy tutustumisaikana / toimeksiantosopimuksen purkaminen	päättyy kun henkilö siirtyy pois perhekodista	päättyy kun henkilö siirtyy pois perhekodista
Kuolemantapaus	täysimääräisenä ilman korotuksia kuukauden ajan	50 % kuukauden ajan

7. Perhehoitajan asema

7.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoito sitoo perhehoitajan ympärivuorokautisesti tehtävään ja läsnäoloon. **Pitkäaikaisessa perhehoidossa** perhehoitajalle kertyy vapaata 3 vuorokautta kalenterikuukaudessa ja ne tulee

pitää kokonaisina vuorokausina. Lähtö- ja paluupäivä eivät kuluta vapaata vähintään viikon mittaisessa vapaajaksossa. Sitä lyhemmän vapaan osalta lähtö- ja paluupäivästä sovitaan kuluksi yhteensä yksi vapaavuorokausi. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan kalenterivuoden aikana. Vapaita ei kerry, mikäli perhehoitaja ei ole toiminut toimeksiantosopimusten perusteella 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa perhehoitajana.

Perhehoitajalla on vapaistaan ilmoitusvelvollisuus Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän perhehoidon palveluvastaavalle.

Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden osalta yhtä aikaa. Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Kunnan /kuntayhtymän perhehoidon vastaava järjestää yhteistyössä perhehoitajan kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan aikana.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja perhehoidossa oleva henkilö siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- perhehoidossa olevalle henkilölle järjestetään muu lyhytaikaishoito esimerkiksi palvelusetelillä

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Vähintään vuorokauden kestävät lisävapaat tulee ilmoittaa perhehoidon vastaavalle. Sijaisen tulee olla perhehoidon vastuuhenkilön tiedossa ja hyväksymä.

Tilapäinen vapaa esim. asiointivapaa tai äkillinen lääkäriissä käynti yms. pyritään järjestämään kiertävän perhehoitajan avulla, jos kiertäviä perhehoitajia on tai jos omasta lähipiiristä ei löydy sijaista.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana. Jos perhehoitaja on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 21 vuorokautta kuukaudessa tai enemmän, perhehoitajalle kertyy 3 vuorokautta vapaata.

7.2 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta täysi hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta, jos perhehoidossa oleva henkilö on sijoitettuna muualle. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyneet vapaat korvataan rahana toimeksiantosopimuksessa sovituna ajankohtana. Maksuperusteena on kunkin kuukauden hoitopalkkio jaettuna toteutuneiden hoitovuorokausien määrällä.

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle kiertävälle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin perhehoidossa olevan henkilön perhehoidosta. Jos perhekodissa on sijaisuuden aikana vain yksi perhehoidossa oleva henkilö, palkkio maksetaan kerrottuna kahdella. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä. Mikäli pitkä sijaisuus jaetaan usean kiertävän perhehoitajan kesken, vaihtopäiviltä maksetaan puoli vuorokausipalkkiota kummallekin.

Mikäli perhehoito järjestetään toisessa perhekodissa, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti jokaisesta perhehoidossa olevasta henkilöstä. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet. Irtisanomisajalta vapaita ei enää kerry, mikäli hoidettava on siirtynyt muualle ennen irtisanomisajan päättymistä.

7.3 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 68-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon vastuuhenkilölle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

7.4. Perhehoitajan, perhehoidossa olevan henkilön sekä perhekodin vakuutukset

Perhehoidon järjestämisestä vastaava taho vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/allekirjoittaneet perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien henkilöiden vahinkovakuutuksen.

---

8. Perhehoitajan tuki

Perhehoitajan perhehoitolain mukaiseksi vastuutyöntekijäksi nimetään perhehoidon vastuuhenkilö, joka vastaa perhehoitajan saamasta tuesta. Perhehoidossa olevan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmasta vastaa kuntayhtymän työntekijä, joka tuntee perhehoidossa olevan henkilön parhaiten yhteistyössä perhehoidon vastaavan henkilön kanssa.

Toimeksiantosopimuksessa sovitaan yhteistyöstä kuntayhtymän ja perhehoitajan kesken. Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat tärkeitä. Käytännössä yhteistyö perhehoidon vastuutyöntekijän ja perhehoitajan kesken toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella. Vuosittaisessa kehityskeskustelussa perhehoitaja ja perhehoidon vastuutyöntekijä arvioivat myös yhteistyön toimivuutta.

8.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydenniskoulutus ja työnohjaus

Ennakovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. **Valmennuksen tavoitteena on taata jokaiselle perhehoitoon tulevalle mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.**

Ennakovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Alueella uutena aloittavan, muualla aiemmin jo toimineen perhehoitajan valmennuksesta sovitaan

tapauskohtaisesti. Perhehoitajan jo suorittamasta perhehoidon ennakkovalmennuksesta saatu todistus ja loppuarvioinnin sisältö tarkastetaan ja käydään läpi yhdessä keskustellen.

Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä järjestää perhehoitajille koulutusta. Koulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon kuntayhtymän koulutustarjonta.

Perhehoitajille voidaan järjestää työnohjausta tarvittaessa ryhmä- tai yksilötyönohjauksena.

Perhehoidon vastuuhenkilö vastaa ennakkovalmennusten, täydennyskoulutusten ja työnohjauksen järjestämisen, osallistumisen ja sijaisjärjestelyistä ja kuntayhtymä vastaa niistä aiheutuvista kustannuksista. Perhehoidon ajankohtaisia asioita käsitellään perhehoidon palveluvastaavan koordinoimana.

8.2. Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki

Vertaistuki on yksi tärkeimmistä perhehoitajien tuen muodoista. Perhehoidon vastuuhenkilö järjestää perhehoitajille vertaisryhmätapaamisia ja mentorin tarpeen mukaan. Mentori on kokenut perhehoitaja, joka antaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle.

8.3. Perhehoitajan hyvinvointi – ja terveystarkastukset

Perhehoitajalla on oikeus hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin sekä hänen hyvinvointiaan tukeviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Päätoimisella perhehoitajalla on mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen, joka toinen vuosi. (Perhehoitolaki 15 a§)

Perhehoitaja ei kuulu työterveyshuollon piiriin.

---

9. Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

9.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma

Jokaiselle perhehoitoa aloittavalle henkilölle tehdään tai päivitetään hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma yhteistyössä hoidettavan omatyöntekijän, perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään joka toinen vuosi tai tarvittaessa aikaisemminkin. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan liitetään erillinen suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi henkilöä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriotulokset), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

9.2 Lääkehoito perhehoidossa

Pitkäaikaisessa perhehoidossa lääkehoito toteutetaan yhteistyössä kotihoidon kanssa. Ensisijaisesti perhehoidossa olevan henkilön lääkkeiden jakaminen tulee toteuttaa

annosjakeluna apteekissa (Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu, dnro 809/4/11, lääkkeiden annosjakelusta avohoidossa).

Lyhytaikaisessa perhehoidossa henkilöllä tulee olla mukana perhekotiin tultaessa ajantasainen lääkelista ja lääkkeiden tulee olla jaettuna dosetteihin perhehoitojakson ajaksi. Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan toimesta tai kotihoidon toimesta. Perhehoitajaa tuetaan riittävän osaamisen saavuttamiseen lääkehoidon käytäntöjen, vaikutusten ja seurannan osalta.

9.3. Perhehoidon asiakasmaksut

Pitkäaikaisesta perhehoidosta maksu määräytyy maksukyvyyn mukaan ja se voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettotuloista, joita ovat kaikki veronalaiset ansio- ja pääomatulot ja verosta vapaat tulot. Se sisältää hoidettavalle kaikki asumisen, ruuan, tarvikkeiden, hoivan ja huolenpidon sekä hoidon (ei lääkehoito) kulut, eikä häneltä peritä päällekkäisiä maksuja muista avohoidon palveluista, kuten kotihoidosta tai päiväaikaisesta toiminnasta. Sairaalahoidon ajalta perhehoidon asiakasmaksu keskeytetään niin, että päällekkäisiä maksuja ei aiheudu. Asiakasmaksua voidaan huojentaa tai se voidaan poistaa kunnan/ kuntayhtymän käytännön mukaisesti, mikäli asiakkaalle kertyy lääkekuuluja, terveydenhuollon maksuja tms. niin paljon, että hän ei taloudellisesti niistä selviä.

Asukkaan maksuosuuden määrittelyssä huomioidaan, että asukkaalle jää säännöllisistä kuukausituloistaan omaan käyttöön kunnan/ kuntayhtymän käytännön mukainen osuus, vuonna 2020 vähintään 110 €/kk.

Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois ovat asiakkaalle omakustanteista. Tarvittaessa ne voidaan järjestää vammaispalvelulain tai sosiaalihoitolain mukaisina kuljetuksina.

Asiakasmaksut perhehoidossa:

Pitkäaikainen perhehoito	enintään 85 %hoidettavan nettotuloista
Lyhytaikainen perhehoito	alle 16-vuotiaat 11,40€/vrk yli 16-vuotiaat 22,40€/vrk
Osavuorokautinen hoito perhehoidossa alle 6 h / hoitopäivä 6-12 h / hoitopäivä (päivä / yö)	Kunnan / kuntayhtymän vahvistaman maksun mukaisesti
Vammaisen henkilön kodissa tapahtuva perhehoito alle 6 h / hoitopäivä 6-12 h / hoitopäivä (päivä / yö)	Kunnan / kuntayhtymän vahvistaman maksun mukaisesti Omaishoitoperheille 11,40€ /vrk
Vammaisen henkilön käyttövara	Kunnan / kuntayhtymän vahvistaman määrän mukaisesti, omaan käyttöön vähintään 110 €/kk

9.4 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella hoidettavan varojen käyttöä koskevista periaatteista henkilön, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle henkilölle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi parturi tai kampaaja, jalkahoito, isompiin tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan hoidettavan, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan hoidettavan perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä hoidettavan, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

9.5 Perhehoidossa olevan henkilön valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§). Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta asiakaslain 23§:n mukainen muistutus sosiaalihuollon viranhaltijalle.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, hän voi pyytää oman kotikuntansa sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana, joka seuraa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja asemaa. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille.

Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan henkilön sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

9.6 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan henkilön mahdollisesta hoitotahdosta, jonka mukaisesti hän toimii. Jos henkilö kuolee perhekodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja ilmoittaa kuolemantapauksesta poliisille, joka toteaa kuoleman paikan päällä. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään hyvinvointi- tai terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa henkilön kuolemasta ilman viivettä omaisille ja perhehoidon vastuuyöntekijälle. Perhehoidon vastuuyöntekijä järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen.

---

10. Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja kuntayhtymän oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän, hoito- ja palvelusuunnitelman/ asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen perhehoidossa olevalle henkilölle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista perhehoidon vastuuyöntekijälle.

Alle 18 vuotiaista hoitavan perhehoitajan on toimitettava rikostaustaote ennen toimeksiantosuhteen allekirjoittamista. Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa.

10.1 Tietojensaanti oikeus ja tietojen säilytys

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä kuntaan/kuntayhtymään.

10.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §) eli perhehoitaja ei saa ilmaista henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään.

Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

10.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon vastuuhenkilölle:

- perhehoitajana perhesuhteiden muutoksista
- perhekodissa tapahtuvista muutoksista (esim. remontti, kotieläimet)
- ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- perhehoidossa oleviin henkilöihin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- sattuneista tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä (ilmoitettava aina myös kirjallisena)

---

11. Kuntayhtymän oikeudet ja velvollisuudet

Kuntayhtymän oikeudet

- tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös henkilön perhehoitopaikasta
- saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Kuntayhtymän velvollisuudet

- antaa perhehoitajalle perhehoidossa olevan henkilön hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot

- järjestää perhehoidon tuki ja koulutus (ennakkovalmennus ja täydennyskoulutus)
- nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- järjestää perhehoitoon sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut
- arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- valvoa perhehoitoa

---

12. Perhehoidon valvonta

Vammaisten perhehoito kuuluu perhe- ja sosiaalipalveluiden vammaispalvelut tulosalueen asumisen ja liikkumisen tuen yksikköön. Yksikön palveluvastaava toimii perhehoidon yhteyshenkilönä ja hänen vastuullaan on perhehoidon valvontaan liittyvät asiat sekä perhehoidon kehittäminen.

Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu.

Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjausasiassa. Jos korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Kunnalla/ kuntayhtymällä on omavalvontasuunnitelma perhehoitoon. Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi.

Perhehoitajat arvioivat omaa toimintaansa itsearviointilomakkeella, jonka pohjalta perhehoitaja ja perhehoidon vastaava käyvät kehityskeskustelun vuosittain.

Liite 1

Perhehoidon lainsäädäntö ja muu sääntely

Perhehoitoon liittyviä ja perhehoitoa määrittäviä säädöksiä ovat:

Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen muuttamisesta (251/2003)

Hallintolaki 434/2003) ja Hallintolain käyttölaki (586/1996)

Henkilötietolaki (523/1999)

Julkisten alojen eläkelaki (81/2016)

Kotikuntalaki (201/1994)

Kunnallinen eläkelaki (549/2003)

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista (980/2012)

Laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) (asetus 988/1977)

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)

Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (511/2016)

Laki omaishoidon tuesta 4a§ (937/2005) ja muutos (318/2011)

Laki perhehoitolain muuttamisesta 510/2016

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

Laki vammaisuuden perusteella annettavista talveluista ja tukitoimista (380/1987) asetus (759/1987)

Laki yksityisistä sosiaalitalveluista (922/2011)

Laki yksityisten sosiaalitalvelujen valvonnasta (603/1996)

Perhehoitolaki (263/2015)

Sairausvakuutuslaki (1224/2004)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) ja – asetus (607/1983)

Tietosuojalaki (516/2004)

Työtaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

STM:n opas 2005:32 Turvallinen lääkehoito

Valtion ravitsemusneuvottelukunta 2010: Ravitsemussuositukset ikääntyneille

Valvira: Valvontaohjelmat

Valvira 7/2013 Lääkehoidon toteuttaminen sosiaalihuollon ympärivuorokautisissa toimintayksiköissä